

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (RP 152/2016 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Pia Nissinen, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Minna Liuttu, social- och hälsovårdsministeriet
- chefsforskare Pertti Honkanen, Folkpensionsanstalten
- förmånschef Pirjo Raute, Folkpensionsanstalten
- forskare Elina Ahola, Folkpensionsanstalten
- forskarprofessor Pasi Moisio, Institutet för hälsa och välfärd (THL).

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om bostadsbidrag för pensionstagare ändras. De belopp som i en förordning av statsrådet föreskrivits som utgifter för uppvärmning, vatten och underhåll, genomsnittliga boendeutgifter och boendeutgifternas maximibelopp 2015 ska tillämpas 2017 på samma sätt som 2016.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionen avser att generera de utgiftsbesparingar i statsfinanserna som ingår i regeringen Sipiläs plan för de offentliga finanserna 2017—2020. I samband med planen lade regeringen fram

Betänkande ShUB 28/2016 rd

nya åtgärder för att de statsfinansiella besparingarna ska ligga på den nivå som ingår i regeringsprogrammet. I en annan aktuell proposition föreslår regeringen att förmåner bundna till folkpensionsindex sänks med 0,85 procent 2017 (RP 149/2016 rd). Dessutom föreslår den att förmåner och belopp bundna till folkpensionsindex inte indexjusteras 2017—2019.

Besparingen i bostadsbidraget för pensionstagare betyder att beloppen för godtagbara utgifter för uppvärmning, vatten och underhåll, genomsnittliga boendeutgifter och boendeutgifternas maximalbelopp inte ändras, utan att de kommer att vara lika stora som 2015 och 2016. Beloppen har tidigare frysts temporärt för 2016. Förslaget minskar statens årliga utgifter med 6,9 miljoner euro.

Bostadsbidraget är tänkt att komplettera den grundläggande försörjningen för personer med liten pension och att samtidigt minska deras boendekostnader. Målet är att pensionstagare ska kunna bo kvar hemma så länge som möjligt. Bostadsbidraget ges ut för både hyresbostad och ägarbostad och det finansieras helt och hållet av staten.

Boendekostnaderna och i synnerhet hyresnivån är faktorer som är av betydelse för de disponibla inkomsterna för pensionärer med låga inkomster. På senare tid har hyresnivån stigit relativt snabbt jämfört med den allmänna prisutvecklingen. Enligt Statistikcentralens hyresindex hade hyrorna det andra kvartalet i år stigit med i snitt 2,7 procent jämfört med samma tid i fjol.

I slutet av fjolåret fick nästan 200 000 pensionärer bostadsbidrag. Nästan var fjärde bidragstagare har boendeutgifter som är högre än det godtagbara högsta beloppet. När beloppet inte höjs för nästa år antas de då vara ännu fler. Följaktligen kommer fler att ansöka om utkomststöd, eftersom boendeutgifterna i allt större utsträckning ersätts med utkomststöd. Samtidigt kommer det att finnas skillnader mellan den godtagbara hyresnivån för bostadsbidraget och den hyresnivå som anses vara tillräckligt hög för att sökande ska få utkomststöd. Utkomststödet är avsett att vara tillfälligt men det används i allt högre grad för att kompensera för brister i de primära förmånerna.

Regeringen gör ingen bedömning av hur förmånstagarnas försörjning påverkas av de ändrade stödkriterierna. Enligt uppgift till utskottet påverkas inte inkomstfördelningen eller fattigdomen bland pensionärerna av ändringen. Utskottet anser att konsekvenserna för pensionstagarnas försörjning och samlade situation borde ha bedömts mer heltäckande i propositionen med hänsyn till att också andra förmåner ändras samtidigt. Dessutom hade det varit på sin plats att bedöma konsekvenserna för den kommunala ekonomin.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 152/2016 rd utan ändringar.

Helsingfors 10.11.2016

I den avgörande behandlingen deltog

Betänkande ShUB 28/2016 rd

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Sanna Lauslahti saml
medlem Anne Louhelainen saf
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Sari Raassina saml
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Annika Saarikko cent
medlem Martti Talja cent
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

Betänkande ShUB 28/2016 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Återigen tänker regeringen försämbra villkoren för de pensionstagare som har det allra sämst ställt, när beloppen för godtagbara utgifter för uppvärmning, vatten och underhåll, genomsnittliga boendeutgifter och boendeutgifternas maximibelopp för bostadsbidraget inte ändras. De kommer alltså att ligga kvar på samma nivå som 2015 på grund av tidigare frysning av beloppen. Med propositionen minskar bostadsbidraget för pensionstagare med ungefär 3,5 miljoner euro nästa år och med 6,9 miljoner euro på årsbasis.

Levnadsförhållandena för pensionärer med små inkomster påverkas kännbart av högre hyror. På senare tid har hyrorna nämligen fortsatt stiga relativt snabbt jämfört med den allmänna prisutvecklingen. Enligt Statistikcentralens hyresindex hade hyrorna det andra kvartalet i år stigit med i snitt 2,7 procent jämfört med samma tid i fjol.

I slutet av fjolåret fick 197 870 pensionärer bostadsbidrag. Bostadsbidraget var i snitt 222,72 euro och bidragstagarnas boendeutgifter i snitt 481,03 euro. Bidraget täckte alltså in i snitt 46 procent av boendeutgifterna. Ungefär 23 procent, alltså 46 254 personer som får bostadsbidrag för pensionstagare, överskrider de godtagbara boendeutgifterna. När det högsta beloppet fryses kommer sannolikt ännu fler bidragstagare att ha större utgifter än det godtagbara beloppet samtidigt som samhällets utgifter för utkomststöd ökar. De pensionstagare som får bostadsbidrag hör till den kategori som har det sämst ställt, om man ser till deras försörjningsmöjligheter. Deras försörjning försämras avsevärt också av att regeringen redan tidigare har inför försämringar och planerar ännu fler nedskärningar i förmånerna för nästa år. I värsta fall kan sämre ekonomi och osäker bostadssituation göra att pensionerna mår sämre, har sämre funktionsförmåga och får större kostnader för social- och hälsovård.

Frysningen av och nedskärningen i index för den grundläggande tryggheten gör att de orsaksbaserade sociala trygghetsförmånerna inte längre lika självklart kommer i första hand i relation till utkomststödet, som är den sista utvägen inom socialvården. Utgifterna för utkomststöd stiger när regeringen fryser index för de grundläggande trygghetsförmånerna och bostadsbidraget och samtidigt sänker barnbidragen. På sikt kommer de orsaksbaserade sociala trygghetsförmånerna och bostadsbidraget att förlora i betydelse och det behovsprövade och hushållsspecifika utkomststödet i stället bli viktigare för människors försörjning och boendeutgifter.

Ett av de vanligaste problemen med bostadsbidraget är att den godtagbara hyresnivån är så låg i jämförelse med hyrorna på bostadsmarknaden. Många som får bostadsbidrag måste komplettera sitt låga bostadsbidrag med långvarigt utkomststöd, trots att stödet är tänkt som en sista utväg. Vi kan inte acceptera att regeringen försöker dämpa ökningen i boendekostnaderna på marknaden genom att skära i bostadsbidraget. Bostadspolitiken och stödet till boende måste förbättras systematiskt som ett led i ett hållbart samhälle. Vi behöver också säkerställa produktionen av bostäder med skälig hyra. Vi förutsätter att regeringen återtar de föreslagna besparingarna i bostadsbidraget till pensionstagare.

Betänkande ShUB 28/2016 rd
Reservation 1

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 10.11.2016

Tuula Haatainen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Anneli Kiljunen sd
Outi Alanko-Kahiluoto gröna
Aino-Kaisa Pekonen vänst

Betänkande ShUB 28/2016 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

I budgetpropositionen omsätter regeringen nu ett av förslagen i rambeslutet från i våras, nämligen att skära ner alla indexbundna förmåner med 0,85 procent. Anslaget till det allmänna bostadsbidraget sänks med 9,5 miljoner euro. Den aktuella nedskärningen beräknas spara in 6,9 miljoner euro på årsbasis i statens utgifter.

Nedskärningarna i det allmänna bostadsbidraget drabbar dem som har det allra sämst ställt, och i den här propositionen är det pensionstagarna. Dessutom bör man notera att regeringen inte gör någon bedömning av hur förmånstagarnas försörjning påverkas av de ändrade stödkriterierna. Jag anser att det på grund av bristande konsekvensbedömning inte går att förutse hur åtgärderna i sin helhet kommer att slå mot pensionstagarnas försörjning. Följaktligen kan man utgå från att den här åtgärden och andra åtgärder som drabbar samma grupp tillsammans kommer att ha fullkomligt orimliga konsekvenser. Jag kan inte godta nedskärningen och föreslår därför att regeringen avböjer lagförslaget.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 10.11.2016

Sari Tanus kd